

DE HOUTMARKT EN DE NEDERLANDSE BOSBOUW

[721 : 722: :906 (492)]

door

G. J. DEN HARTOG

I. Inleiding.

Dit artikel wil een overzicht geven van de toestand op de internationale en de Nederlandse houtmarkt en tevens de situatie van de Nederlandse bosbouw schetsen tegen het aldus geprojecteerde beeld. Dit laatste heeft tot doel de wel bijzonder moeilijke positie van de bosbouw centraal te stellen en te bezien of de ontwikkelingen op de internationale houtmarkt de kans in zich sluiten voor enige verbetering van de Nederlandse bosbouw.

II. De algemeen economische toestand.

In 1962 werd de Nederlandse economie, evenals in de daaraan voorafgaande jaren, gekenmerkt door een voortdurende expansie, zij het, dat van een zekere afremming sprake was. De nationale productie steeg, terwijl ook de consumptie en de investeringen verder bleven toenemen. De stijging van de consumptieve uitgaven vond voor een belangrijk deel zijn oorzaak in de totstandgebrachte loonsverhogingen. Deze loonsverhogingen, die enigermate vooruitliepen op de stijging van de arbeidsproductiviteit, leidden tot lagere winstmarges. Tengevolge daarvan ontstond een neerwaartse druk op de neiging tot investeren. Voorts oefenden de loonsverhogingen een opwaartse druk uit op het prijsniveau. Dankzij de medewerking van het bedrijfsleven kon de ontwikkeling van de prijzen echter in de hand worden gehouden.

De werkgelegenheid handhaafde zich op een hoog peil, dientengevolge trad in sommige sectoren van het bedrijfsleven een soms niet onbelangrijke arbeidschaarste op. Ook op dit ogenblik duurt deze toestand voort, hetgeen zich vooral in de agrarische sector (inclusief de bosbouw) sterk doet gevoelen.

De minder krachtige groei van het economisch leven, waarvan reeds werd gewaagd, was in 1962 waarneembaar in de daling van het stijgingspercentage van de *invoer*. Bedroeg dit percentage in 1960 ten opzichte van 1959 nog 15, in 1961 en 1962 liep dit terug tot respectievelijk 8 en 4.

De ontwikkeling op het gebied van de *uitvoer* was enigszins anders. De stijgingspercentages bedroegen daar respectievelijk 12, 3 en 6. De groei van de uitvoer in 1962 met 6% tegenover de toename van de import met 4% resulteerde in een verbetering van de handelsbalans. Het tekort daarop daalde met rond f 178.000.000 bij een stijging van het dekkingspercentage van 84 tot 86. De hier geschetste situatie op het gebied van in- en uitvoer duurde ook gedurende het eerste kwartaal van 1963 voort. De ontwikkeling in de overige Europese landen was van soortgelijke aard.

III. Ontwikkeling op de houtmarkt.

1. Algemeen.

De zeer strenge winter had een belangrijke invloed op de Europese houtmarkt. Het groeiend vertrouwen in de toekomstige ontwikkeling, dat tegen het einde van het vorige jaar in vele landen viel waar te nemen, werd in

belangrijke mate getemperd. De aanhoudende vorst leidde tot transportmoeilijkheden zowel over land als water. Dientengevolge stagneerde de aanvoer van hout in ernstige mate. Hoewel deze na het intreden van de dooi weer snel op gang kwam, was een zekere teruggang in de verhandelde hoeveelheden onvermijdelijk. Het is echter moeilijk te zeggen of deze teruggang uitsluitend werd veroorzaakt door de strenge winter, of dat deze mede het gevolg was van de enigermate afgeremde expansie.

In 1962 heerste in vrijwel alle Europese landen een grote bouwactiviteit. Dit is ook thans nog het geval, hetgeen van grote betekenis is voor de ontwikkeling in de houtsector. Voor de Nederlandse houtmarkt is het in dit verband van belang, dat ook het nieuwe kabinet aan de woningbouw een prioriteitspositie zal toekennen. Voorlopig is het woningbouwprogramma voor 1964 afgestemd op de bouw van 90.000 woningen. De regering is voornemens ook het goedkeuringsbeleid ten aanzien van bouwwerken voor industriële doeleinden te verruimen, voorzover de totstandkoming van die gebouwen nodig is voor de realisering van een zo groot mogelijke economische groei.

2. *Enige opmerkingen omtrent de kap in enkele belangrijke houtexporterende landen.*

In de Sovjet-Unie werd gedurende het eerste kwartaal van 1963 rond 5% meer hout geveld dan in de vergelijkbare periode van het vorige jaar. In Zweden en Finland was echter van enige teruggang sprake. Deze wordt voor Zweden geschat op ongeveer 18% en voor Finland op rond 6%. Algemeen verwacht men, dat de totale kap in 1963 de kap in 1962 niet zal evenaren. Ook in Oostenrijk en West-Duitsland kon een verkleining van de houtkap worden geconstateerd.

3. *Enige opmerkingen omtrent de productie, het verbruik en de voorraden.*

a. *mijnhout.*

De Nederlandse mijnen nemen steeds minder mijnhout af. Men verwacht, dat de behoefte voor 1963 slechts 60% van het verbruik in 1962 zal bedragen, terwijl een nog verdere teruggang moet worden gevreesd. De productie van mijnhout daalde in 1962 tot rond 199.000 m³. (219.000 m³ in 1961). Deze neiging tot dalen was ook begin 1963 waarneembaar. Bedroeg de productie in het eerste kwartaal van 1962 nog 35.000 m³, in het eerste kwartaal van 1963 was dit met 28.000 m³ belangrijk minder.

b. *gezaagd naaldhout*

Hoewel nog geen exacte gegevens omtrent de Europese productie van gezaagd naaldhout bekend zijn, wordt vrij algemeen aangenomen, dat deze in 1963 beneden het peil van 1962 zal liggen. Deze teruggang is verklaarbaar, indien men bedenkt, dat bij de toch reeds flauwe prijsontwikkeling de vraag gedurende de strenge winter is afgenomen.

In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van de productie van gezaagd naaldhout in de E.E.G.-landen en Europa (exclusief U.S.S.R.). Bij beschouwing van deze cijfers dient men er rekening mee te houden, dat het hier niet uitsluitend de productie van inlands gezaagd naaldhout betreft, maar ook van hout dat als rondhout wordt ingevoerd en vervolgens wordt verzaagd.

Tabel 1. Productie gezaagd naaldhout in 1.000 stds (1 std = 4,672 m³).

	1959	1960	1961	1962
België	60	64	70	70
Frankrijk	1.003	1.058	1.095	—
West-Duitsland	1.205	1.329	1.465	1.466
Italië	144	152	185	177
Luxemburg	7	6,6	6,1	7
Nederland	19	23	17	18
E.E.G.	2.438	2.632,6	2.838,1	—
Europa excl. U.S.S.R.	11.025	11.945	11.955	11.860

Bron: E.C.E./F.A.O.

Een overzicht van het berekende verbruik van gezaagd naaldhout in Nederland gedurende de jaren 1961 en 1962 is opgenomen in tabel 2.

Tabel 2. Berekend verbruik gezaagd naaldhout in 1.000 stds.

	1961		1962
Voorraden 1.1.1961	251	Voorraden 1.1.1962	242
Productie 1961	17	Productie 1962	18
Import 1961	456	Import 1962	461
	724		721
Export 1961	5	Export 1962	5
Voorraden 31.12.1961	242	Voorraden 31.12.1962	229
Berekend verbruik 1961	477	Berekend verbruik 1962	487

Bron: E.C.E./F.A.O.

Uit deze tabel blijkt duidelijk, dat vrijwel de gehele Nederlandse behoefte wordt gedekt door invoer. De productie van inlands gezaagd naaldhout is slechts van zeer ondergeschikte betekenis.

Zoals reeds in het voorgaande is vermeld wettigt de ontwikkeling in de bouwsector de verwachting, dat de vraag naar gezaagd naaldhout zich op een hoog niveau zal blijven bewegen.

c. gezaagd hardhout

De productie van gezaagd hardhout in Nederland is veel belangrijker dan die van gezaagd naaldhout, zoals blijkt uit overzicht van tabel 3, waarin de productie van gezaagd hardhout in de E.E.G.-landen is opgenomen. Met betrekking tot deze cijfers geldt dezelfde beperking als ten aanzien van tabel 1.

Tabel 3. Productie gezaagd hardhout in 1.000 m³.

	1960	1961	1962
België	310	300	350
Frankrijk	2.509	2.674	—
West-Duitsland	1.526	1.645	1.647
Italië	1.000	980	985
Luxemburg	31	25	29
Nederland	197	200	169

Bron: F.A.O.

Hoewel de productie van gezaagd hardhout in Nederland in 1962 rond 31.000 m³ lager lag dan in 1961, overtrof deze toch de invoer nog met ruim 37.000 m³.

Het verbruik van gezaagd hardhout nam evenwel nog enigszins toe. Deze toename concentreerde zich geheel in de tropische houtsoorten, terwijl het verbruik van niet tropisch hardhout ongeveer gelijk bleef. (Verbruik: gezaagd beukehout 95.000 m³, verbruik gezaagd eikehout 60.000 m³).

4. *De internationale handel in hout.*

a. *mijnhout*

Uit de thans beschikbare cijfers blijkt, dat de Europese landen in 1962 in totaal belangrijk minder mijnhout importeerden dan in 1961. Met name West-Duitsland verkleinde zijn import met ongeveer 500.000 m³. Hiertegenover stonden belangrijke invoer-stijgingen in Engeland en Hongarije. Ook de Nederlandse invoer van mijnhout — hoofdzakelijk afkomstig uit België — nam in 1962 toe met rond 29% tot 33.400 m³. Tijdens het eerste halfjaar van 1963 was de invoer echter belangrijk geringer — 24% — dan tijdens de overeenkomstige periode van 1962. De afnemende vraag naar mijnhout van de Nederlandse mijnen, zal hiertoe zeker hebben bijgedragen.

De uitvoer van mijnhout, die geheel was gericht op West-Duitsland, liep in 1962 terug tot 84.000 m³ (102.200 m³ in 1961). Gedurende de eerste 6 maanden van 1963 steeg de uitvoer echter weer enigermate, hetgeen waarschijnlijk het gevolg was van de toegenomen vraag naar mijnhout in West-Duitsland in verband met de minder goede kolenpositie aldaar.

b. *papierhout*

Ondanks het feit, dat de handel in papierhout in 1962 in Europa op een wat lager peil lag dan in 1961 vergrootte Nederland de invoer van 264.900 m³ in 1961 tot 301.400 m³ in 1962. Gedurende het eerste kwartaal van 1963 was echter weer een lichte achteruitgang waar te nemen. Nederland's belangrijkste leverancier van papierhout was Finland, dat zijn export gedurende het jaar 1962 in belangrijke mate zag inkrimpen. Op de Nederlandse markt kon de Finse afzet evenwel worden vergroot.

c. *rond naaldhout (zaaghout)*

Ook de handel in rond naaldhout bewoog zich in 1962 op een iets lager niveau. De totale Europese export daalde met rond 13% tot 1.152.800 m³, deze teruggang deed zich vooral in Finland gevoelen; de uitvoer van dit land, daalde met ruim 40%.

Nederland voerde in 1962 rond 91.600 m³ rond naaldhout in waarvan ruim 55.000 m³ afkomstig was uit de U.S.S.R. Dit invoer quantum lag ongeveer 6% beneden het niveau van het voorgaande jaar. De in 1962 ingetreden teruggang in de invoer zette zich gedurende het eerste halfjaar van 1963 voort. In deze periode beliep de invoer namelijk slechts 19.000 m³ tegen 32.300 m³ vorig jaar.

De uitvoer van Nederland, die zich vrijwel uitsluitend op West-Duitsland richtte, beliep 11.700 m³, hetgeen iets beneden het niveau van 1961 lag. Deze ontwikkeling zette zich in 1963 voort.

De prijs van het ingevoerde hout lag in 1962 met f 98 per m³ iets beneden het prijsniveau van 1961. Gedurende het eerste halfjaar van 1963 had deze prijs de neiging enigszins op te trekken.

d. rond hardhout (zaaghout)

De Europese handel in rond hardhout, die in 1961 reeds verslaptte, bleef zich in 1962 in neergaande lijn bewegen. Met name de export van Frankrijk, dat rond 60% van de totale Europese uitvoer van rond hardhout voor zijn rekening nam, daalde aanzienlijk. Ook de Europese import onderging in 1962, althans volgens de voorlopige cijfers, enige teruggang. Dit was waarschijnlijk te wijten aan de grote voorraden, die bij de aanvang van 1962 aanwezig waren. Het grootste gedeelte van de Europese rond hardhout import was van tropische oorsprong. West-Duitsland, Italië en Frankrijk waren de belangrijkste invoerlanden.

Nederland voerde in 1962 rond 280.000 m³ in tegen 330.000 m³ in 1961. Hiervan was ongeveer 194.000 m³ of 70% van tropische oorsprong, met een totale waarde van rond 36½ miljoen gulden. Het tropische hout werd in hoofdzaak betrokken van Gabon, Kameroen en Ivoorkust. Het niet tropische onbewerkte hardhout werd geleverd door de E.E.G. partners: Frankrijk, België en Luxemburg.

De prijs van het geïmporteerde rond beukehout lag in 1962 gemiddeld op ongeveer f 90 per m³, hetgeen iets lager was dan in 1961. Ook de prijs voor rond eike-zaaghout lag iets beneden het peil van 1961.

De Nederlandse invoer gedurende het eerste halfjaar van 1963 lag op ruim 150.000 m³, dit was ongeveer 9.000 m³ hoger dan in dezelfde periode van het vorige jaar.

e. gezaagd naaldhout.

De Europese markt voor gezaagd naaldhout wordt in feite beheerst door 4 landen: Finland, Zweden, U.S.S.R. en Oostenrijk; gezamenlijk dekken ze ongeveer ¾ gedeelte van de totale Europese invoer. Een meer ondergeschikte positie, die echter nog niet is te verwaarlozen, wordt ingenomen door Roemenië, Tsjecho-Slowakije, Polen en Frankrijk. Op de Engelse markt wordt bovendien nog een belangrijke hoeveelheid hout van Canadese oorsprong afgezet.

Gedurende 1962 bleef de totale Europese uitvoer, evenals de invoer, vrij stabiel. Alleen de uitvoer van Finland onderging een belangrijke terugslag.

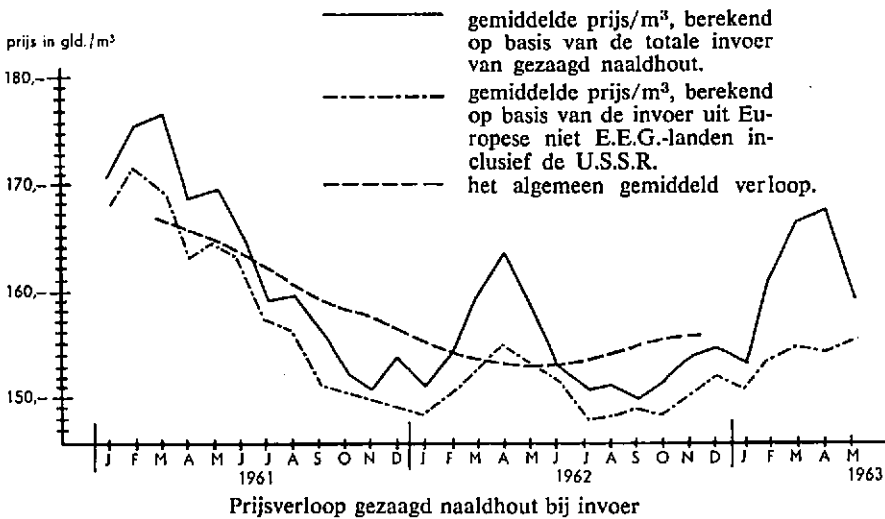
Nederland stond als importland van gezaagd naaldhout in 1962 weer op de 4e plaats na Engeland, West-Duitsland en Italië. De invoer die in 1961 ongeveer 456.000 stds beliep, steeg in 1962 tot rond 461.000 stds. Zweden leverde met 185.600 stds de grootste hoeveelheid, terwijl ook Finland met 133.400 stds, voor een zeer belangrijk deel in de behoefte voorzag. Daarnaast dient nog de invoer van Russisch gezaagd naaldhout (67.100 stds) te worden genoemd.

De Nederlandse uitvoer was uiteraard slechts zeer gering.

Met betrekking tot het prijsverloop van geïmporteed gezaagd naaldhout kan worden opgemerkt, dat de prijsdaling die in 1961 inzette, gedurende de eerste maanden van 1962 voortduurde. Na een korte periode van stabilisatie trad vervolgens weer een lichte prijsstijging op. In de bijgevoegde grafiek zijn de prijzen per m³, berekend op basis van de totale import weergegeven, benevens het algemeen gemiddeld verloop (12-maandelijks voortschrijdend gemiddelde). De berekeningen zijn gebaseerd op C.B.S.-gegevens.

Voor de ontwikkeling in de toekomst is van belang, dat Finland eind februari 1963 reeds contracten had afgesloten voor levering van gezaagd naaldhout tot een totaal van 570.000 stds. Nederland zou hiervan 80.000

stds afnemen. Ook door Zweden waren eind februari reeds belangrijke contracten afgesloten. De verkopen van de U.S.S.R. aan Engeland, West-Duitsland, Frankrijk, België en Nederland beliepen omstreeks juni rond 610.000 stds. Dit quantum is bijna gelijk aan de totale afzet van de U.S.S.R. aan deze landen in 1962. De prijzen in deze contracten overeengekomen waren vrij stabiel, zodat geen grote prijsfluctuaties verwacht mogen worden.

Tenslotte geeft tabel 4 nog een overzicht van de gemiddelde c.i.f. prijzen voor gezaagd naalddhout (import) van 3—7" en de gemiddelde prijs van alle gezaagd naalddhout (import) gedurende de jaren 1960 t/m 1962.

Tabel 4. Prijs van gezaagd naalddhout 1960/1962.

	gezaagd naalddhout 3—7" gld/std	gezaagd naalddhout 3—7" gld/m ³	alle gezaagd naalddhout gld/m ³
1960	851,4	182,2	162,1
1961	805,3	172,3	161
1962	768,1	164,4	153,4

Bron: E.C.E./F.A.O./C.B.S.

f. gezaagd hardhout

De hoeveelheid gezaagd hardhout, die door de Europese landen in 1962 werd geïmporteerd, was geringer dan in 1961. Beliep de totale import in 1961 nog 2.138.300 m³, in 1962 was dit gedaald tot 1.954.000 m³. Deze daling zette zich ook in het begin van 1963 nog voort. Overeenkomstig het algemene beeld in Europa, daalde ook de Nederlandse invoer en wel van 148.500 m³ in 1961 tot 131.600 m³ in 1962. Gedurende de eerste 6 maanden in 1963 lag de invoer echter weer op een iets hoger niveau.

Evenals in 1960 was rond 46% van het geïmporteerde gezaagde hardhout van tropische oorsprong. Het tropische hout werd merendeels ingevoerd uit Thailand, Ghana en Brits-Borneo.

Van het niet tropische gezaagde hardhout verdient met name het beuken- en eikenhout vermelding. De invoer van gezaagd beukehout beliep in 1962

ruim 53.000 m³; de gemiddelde prijs lag op ongeveer f 197 per m³, iets lager dan het jaar daarvoor. De invoer van gezaagd eikehout beliep 13.775 m³ in 1962 bij een vrijwel gelijkblijvende prijs.

IV. Positie van de Nederlandse bosbouw.

Uit het voorgaande blijkt, dat de toestand op de houtmarkt nog steeds onzeker is, hoewel op sommige punten enige verbetering ten opzichte van vorig jaar valt waar te nemen.

De toch reeds moeilijke positie van de Nederlandse bosbouw zal waarschijnlijk dan ook geen verbetering ondergaan. De houtprijzen op de internationale markt vertonen weinig neiging tot stijgen, zodat ook in Nederland niet op hogere prijzen mag worden gerekend. De bosbouwer zal hiermede rekening dienen te houden, temeer nu de uitgaven, die verband houden met de bosexploitatie voortdurend verder stijgen.

In de eerste plaats is daar de stijging van de lonen. De voortgaande op-trekking der arbeidslonen in de bosbouw, die om sociale redenen dringend gewenst is, beoogt mede de afvloeiing van bosarbeiders naar andere sectoren van het bedrijfsleven tegen te gaan. Er zal moeten worden getracht de uit de loonsverhogingen voortvloeiende stijging der arbeidskosten op te vangen door een verhoging van de productiviteit, hetgeen waarschijnlijk slechts ten dele zal lukken.

Naast de stijging der lonen dient gewezen te worden op de voortdurend zwaarder drukkende eigenaarslasten. Vooral de waterschapsomslagen zijn in vele delen van Nederland tot wel zeer grote hoogten gestegen. In dit verband dienen voorts nog genoemd te worden de grondbelasting en de straatbelasting. Met name de straatbelasting is, althans in vele gemeenten, de laatste jaren belangrijk hoger geworden.

Het zal duidelijk zijn, dat de toestand voor de bosbouw thans beslist ongunstig is te noemen. Tegenover de in het gunstigste geval gelijkblijvende of iets hogere houtopbrengsten staan zodanige kostenstijgingen, dat de winstmarges voortdurend geringer worden en in vele gevallen reeds in een verlies zijn overgegaan. Onder deze omstandigheden zal door de Nederlandse bosbouw al het mogelijke moeten worden gedaan om kostenverlagingen na te streven. Hierbij valt te denken aan gemeenschappelijk beheer van klein bosbezit; concentratie van het houtaanbod; mechanisatie; en teelt van snelgroeiende hoogwaardige houtgewassen.

Indien de situatie in de bosbouwsector desondanks tengevolge van geheel buiten de bedrijfstak gelegen factoren niet kan worden verbeterd of zelfs nog slechter wordt, zal naar middelen moeten worden omgezien ter ondersteuning van de Nederlandse bosbouw, teneinde op die manier mede de instandhouding van het Nederlandse bosbezit veilig te stellen. Hierbij gaan de gedachten in de eerste plaats uit naar verdergaande tegemoetkomingen op fiscaal gebied dan de Natuurschoonwet 1928 thans biedt, zoals door het Bosschap werd bepleit in zijn request gericht tot de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, inzake de aanhangige belastingwetsontwerpen. Voorts zou wellicht een verruiming van de subsidiëringmogelijkheden ingevolge de Boswet kunnen worden gezien.

Ter oriëntering zijn in het navolgende overzicht enige gegevens betreffende de productie en de in- en uitvoer opgenomen.

Productie	1961	1962	periode jan./mrt. 1962 1963	
mijnhout in m ³	219.000	199.000	35.000	28.000
gezaagd naaldhout in stds	17.000	18.000	4.100	—
gezaagd hardhout in m ³	200.000	169.000	46.000	42.000
Invoer	1961	1962	periode jan./juni 1962 1963	
mijnhout in m ³	26.00	33.400	11.541	7.999
papierhout in m ³	264.900	301.400	64.400*	*43.500
rond naaldhout in m ³	97.100	91.600	32.300	19.000
rond hardhout in m ³	330.000	280.000	141.600	150.200
gezaagd naaldhout in stds	456.000	461.000	170.400	145.700
gezaagd hardhout in m ³	148.500	131.600	59.175	66.257
Uitvoer	1961	1962	periode jan./juni 1962 1963	
mijnhout in m ³	102.200	84.000	42.881	46.161

* betreft de periode januari t/m maart.

Bron: E.C.E./F.A.O./C.B.S.